

Эрдэм ухаан дэлгэртүгэй.

МАНАЙ ИРЭЭДҮЙ

Булган аймгийн Боловсрол, соёлын газрын хэвлэл. 2004 оны 1 дугаар улирал № 1/41

МЭНДЧИЛГЭЭ

*Хүн бүрт заяагддаггүй буянтай мэргэжлийн бүрхны хичээл
хүртсэн эрхэт хүндэт багш сурган хүмүүжүүлэгчид, боловсролын
салбарын ажилтан, ажилчинд та бүхэндээ монголын багш нарын
баярын өдрийг тохиолдуулан аз жаргал, амжилт бүтээл, эрүүл
энхийг хүсэн, итгэрхэл үгүй эвлдэг, эвлэрэл үгүй эвтэй байхын
ерөөлийг дэвшүүлье!*

*Та бидний буянт үйлс хүчдгийн нэг шиг
тунгалаг байг.*

Сайдын 2003 оны 451-р тушаалын хавсралт

ЕРӨНХИЙ БОЛОВСРОЛЫН СУРГУУЛЬ, МЭРГЭЖЛИЙН СУРГАЛТ-ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН ТӨВИЙН СУРАЛЦАГЧИЙН
ҮЛГЭРЧИЛСЭН ДҮРЭМ.

Нэг. Нийтлэг зүйл:

Ерөнхий боловсролын сургууль, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийн суралцагч энэхүү дүрмийг дагаж мөрдөнө.

1. Хичээлд идэвхтэй оролцож, сургалтын хөтөлбөрийн агуулгыг хугацаанд нь бүрэн эзэмшихийн төлөө биеэ дайчлан суралцана.
2. Хичээл болон хичээлээс гадуурх гүнзгийрүүлсэн болон мэргэжлийн сургалт, сонгон суралцах хичээл, дугуйлан, секцэд суралцаж, авьяас чадвараа хөгжүүлнэ.
3. Гэрийн даалгаврыг тогт мол гүйцэтгэж, бие даан суралцах арга барилаа тасралтгүй хөгжүүлнэ.
4. Гадаад хэл, компьютерийн зохих мэдлэг эзэмшихийн төлөө бүхий л бололцоогоо дайчлан суралцана.
5. Сурах бичиг, ном дэвтэр, хичээлийн хэрэгсэл, сургалтын багаж, тоног төхөөрөмжийг ариг гамтай эдэлж, хайрлан хамгаална.
6. Багшаас тавьсан шаардлага, өгсөн үүрэг, даалгаврыг цаг хугацаанд нь биелүүлж, багш шавийн харилцааг хүндэтгэн дээдэлнэ.
7. Эцэг эх, ах эгч, ахмад хүмүүсийн үг, сургамжийг дагаж мөрдөх ба найз нөхөд, дүү нартаа зөв үлгэр дуурайл үзүүлнэ.
8. Үндэсний болон хүн төрөлхтний дэвшилтэт ёс заншил, соёлын үнэт зүйлийг хайрлан хамгаална.
9. Биеийн тамир спортоор тогтмол хичээллэж, эрүүл аж төрөх ёсыг эрхэмлэнэ.
10. Хүрээлэн буй байгаль, түүний баялаг, гэр орны болон нийтийн эзэмшлийн эд хөрөнг хайрлан хамгаалж арвижуулахын төлөө чармайна.
11. Гудамж талбай, сургууль, олон нийтийн газарт бусадтай зөв боловсон харьцаж, нийгмийн хэв журмыг сахин биелүүлнэ.
12. Согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис хэрэглэх, тамхи татах, бүдүүлэг үг, хараал хэлэх, бусдыг заналхийлэх, залилах, хуурч мэхлэх зэрэг нийгмийн сөрөг үзэгдлийг жигшинэ.
13. Үйлдвэрлэлийн дадлагын үед аж ахуйн нэгж, байгууллагын дотоод журам, хөдөлмөр хамгаалах, аюулгүй ажиллагааны дүрмийг сахин биелүүлнэ.

Товчхон

Боловсрол 2004-2005 онд

Боловсрол, соёлын газар, сургууль, цэцэрлэгүүд 2004-2005 оны хичээлийн жилд багш нарын мэргэжлийг дээшлүүлэх замаар технологийн шинэчлэлийг гүнзгийрүүлэх, орчны стандартыг дээшлүүлэх, боловсон хүчний чадавхийг дээшлүүлэх, боловсролын шинэ стандартыг сурталчлах, турших, хэрэгжүүлэх, 11 жилийн тогтолцоонд шилжих бэлтгэлийг хангах, шилжих, боловсролын үйлчилгээний хүртээмж, цар хүрээг нэмэгдүүлэх зорилт дэвшүүлэн ажиллалаа.

2004-2005 оны хичээлийн жилд аймгийн ерөнхий боловсролын 24 сургуулийн 408 бүлэгт 12499, хүүхдийн 25 цэцэрлэгийн /үүнээс: багийн 3/ 85 бүлэгт 2291 хүүхэд сурч, хүмүүжиж бүлэг дүүргэлтийн дундаж ЕБС-д 30.6, хүүхдийн цэцэрлэгт 27 байлаа.

Дотуур байранд амьдрах сурагчдын тоо өмнөх жилүүдээс тогтмол нэмэгдэн 1851 боллоо. Эдгээрийн 76 хувь нь малчдын хүүхэд байна.

Энэ хичээлийн жилийн нэг онцлог нь ерөнхий боловсролын сургуулийг шинэ бүтцэд шилжүүлэх бэлтгэл ажлын нэг болох сургуулийн "0", цэцэрлэгийн бэлтгэл бүлэгт 7 настай хүүхдийг хамран сургаж 1-р ангийн стандартын агуулгыг эзэмшүүлэх байлаа. ЕБС-ийн хоёр "0" бүлэг /Сайхан 8 жил, Тэшиг 8 жил/-т 52, цэцэрлэгийн бэлтгэл бүлгийн 22 бүлэгт 580 хүүхэд хичээллэж амжилттай төгслөө. Суурь боловсролын хамран сургалт 91 хувьд хүрч сургууль завсардсан хүүхдэд боловсрол нөхөн олгох "Боловсрол" төслийн сургалт 9 суманд хичээллэн 245 хүүхдийг хамруулаа.

Хүүхдийн цэцэрлэгийн байнгын 85 бүлгээс яслийн 2, холимог 9 бүлэг хичээллэж байна. Хувилбарт сургалтын ээлжийн бүлэгт 61, цагийн сургалтанд 261, нүүдлийн цэцэрлэгт 326, түр цэцэрлэгт 48 нийт 696 хүүхэд хамрагдлаа. Цэцэрлэгийн хамран сургалт 39%, СӨБ-ын хамран сургалт 49%-д хүрлээ.

Багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг орон нутагт модуль сургалтаар зохион байгуулж байна. Үүнд: Цэцэрлэгийн эрхлэгч, багш, тогооч нарт "Хүүхдийн хөгжил", "СӨБ-ын шинэ стандарт ба СӨНХ-ийн хэл ярианы хөгжил", "Зуны цэцэрлэг", "Хөдөлгөөнт цэцэрлэг", ЕБС-ийн захирал, эрхлэгч, багш нарт "Сургуулийн нийгмийн ажилтан бэлтгэх" сургалт "Мэдээлэл зүйн багш бэлтгэх" сургалт, биеийн тамир, дуу хөгжмийн багш нарын сургалт, захирал, хичээлийн эрхлэгч, нягтлан бодогч нарын сургалтууд, бичиг үсэггүй иргэдэд бичиг үсгийн сургалт зохион байгуулах "Гэрийн багш нарын сургалт"-ыг зохион байгуулж 300 гаруй багш хамрагдлаа. Мөн БНСУ-д мэдээлэл зүйн 2 багш, Япон улсад бага ангийн 2 багш 14-28 хоногийн сургалтад хамрагдан мэргэжил дээшлүүллээ.

Боловсролын шинэ стандарт, агуулгын хүрээний туршилтыг Булган сумын 1-р сургууль, 1-р цэцэрлэг, Сэлэнгэ, Орхон сумын сургууль

цэцэрлэгүүд зохион байгуулж туршилтын тайлангаа хэлэлцүүллээ.

Аймгийн төрөлжсөн олимпиадыг 12 төрлөөр зохион байгуулж явууллаа. Улсын төрөлжсөн олимпиадаас 10 жилийн 1-р сургуулийн газар зүйн багш Л.Идэр, гадаад хэлний багш Г.Болормаа нар алт, Хишиг-Өндөр сумын 10 жилийн сургуулийн 10-р ангийн сурагч Г.Содном /газар зүй/, Эрдмийн Өргөө цогцолбор сургуулийн 9-р ангийн сурагч О.Оюунбаяр /сэтгэх чадвар/ нар хүрэл медаль тус тус хүртлээ.

Багш нарын баярыг нэгдсэн журмаар аймгийн төвд 21 дахь удаагаа тэмдэглэн өнгөрүүллээ. Энэ жил

Боловсролын тэргүүний ажилтан	10
БСШУЯ-ны хүндэт жуух	11
Монголын багш нарын холбооны	
дээд шагнал "Есөн Эрдэнэ" медалиар	16
Аймгийн тэргүүний ажилтан	3
Аймгийн Засаг даргын жуух	5
Багшийн алдар медалиар	11
Ахлах багш цол тэмдэгээр	7
Арга зүйч цол тэмдэгээр	21
багш тус тус шагнагдлаа.	

2004 оны "Шилдэг менежер"-ээр Баян-Агт сумын 8 жилийн сургуулийн захирал М.Эрдэнэ-Очир, "Технологич менежер"-ээр Орхон сумын 8 жилийн сургуулийн сургалтын менежер Ч.Чанцалням, "Бүтээлч багш"-аар Булган сумын 4-р цэцэрлэгийн багш Б.Мягмаржав нар тус тус шалгарлаа.

Нийт төгсөгчдөөс 8-р ангийг АББ, эчнээ сургалтаар 114 хүүхэд суралцан төгсч суурь боловсролын гэрчилгээ, 10-р ангид орь эчнээ, экстернат сургалтаар 109 хүүхэд залуучууд суралцан бүрэн дунд боловсролын үнэмлэхээ авч дараагийн шатны сургуульд суралцах боломжтой боллоо.

Сургалтын таатай орчинг бүрдүүлэх ажлыг төсвийн, төслийн санхүүжилтээр зохион байгууллаа. Үүнд: Баян-Агт сумын сургуулийн дотуур байрны засвар, спорт заалын шинэ барилга, Хангал сумын цэцэрлэгийн их засвар, сургуулийн дээврийн засвар, Орхон сумын сургуулийн их засвар, Гурванбулаг сумын сургуулийн засвар, Рашаант сумын сургуулийн өргөтгөл, Хишиг-Өндөр сумын сургуулийн их засвар, Могод сумын сургуулийн өргөтгөлийн засварыг ажлыг хийж гүйцэтгэж, зарим барилгыг ашиглалтанд хүлээлгэж өгч Баян-Агт сумын дотуур байрыг зөөлөн эдлэлийг бүрэн шинэчиллээ. Боловсрол, соёлын газар нь багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг

зохион байгуулахад тоног төхөөрөмжөө шинэчиллээ.

**2004-2005 оны хичээлийн жилийн улсын шалгалтын
нэгдсэн дүн**

Шалгалт	Шалгуулагч -дын тоо	A	B	C	D	F	Стандарт хангалт	A, B-ын эзлэх хувь
4-р анги монгол хэл	1108	382	290	166	238	32	97.11	60.65
4-р анги математик	1111	463	235	153	231	29	97.39	62.83
8-р анги монгол хэл	1434	445	352	242	395	-	100	55.58
8-р анги математик	1434	377	286	239	532	-	100	46.23
10-р анги монгол хэл	1148	399	303	230	216	-	100	61.15
10-р анги математик	1163	446	298	175	244	-	100	63.97

**2004-2005 оны хичээлийн жилийн элсэлтийн шалгалтын
нэгдсэн дүн**

№	10-н жилийн сургууль	Давхардсан тоогоор шалгалтад орсон хүүхэд	Улсын сургуулийн хуваарь	Хувийн сургуулийн хуваарь	Бүгд хуваарь авсан төгсөгч
1	ЭӨЦ сургууль	169	69	11	80
2	10-н жилийн 1-р сургууль	353	108	16	124
3	Дашинчилэн	36	10	6	16
4	Гурванбулаг	87	19	8	27
5	Рашаант	51	23	5	28
6	Хишиг-Өндөр	113	30	6	36
7	Хутаг-Өндөр	77	16	7	23
8	Сэлэнгэ	102	27	7	34
9	Хялганат	15	4	4	8
10	МСҮТ	90	10	12	22
11	Түшээт хан	18	8	6	14
12	СДС	15	3	5	8
13	Бусад	106	13	7	20
Бүгд		1232	340	100	440

**"ХҮҮХДЭД ЭЭЛТЭЙ СУМ, БАЙГУУЛЛАГА, АЖ АХУЙН НЭГЖ"
ШАЛГАРУУЛАХ БОЛЗОЛ.**

Зорилго: Хүүхдэд ээлтэй үйлчилгээг өргөжүүлэн, хүүхдийн хөгжил хамгааллын чиглэлээр гаргасан санал санаачилгыг дэмжих, хүүхдийн эрхийн зөрчлийг арилгахад оршино.

Хугацаа: Жил бүрийн 12-р сарын 25-ны дотор шалгаруулна.

Шалгуур үзүүлэлтүүд:

А. Сум шалгаруулах үзүүлэлт

1. Сумдын засаг даргаар ахалсан Хүүхдийн төлөө сумын зөвлөлийн ажлыг эрчимжүүлж, хүүхдийн хөгжил хамгааллыг сайжруулах аймгийн дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гаргаж, тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн байх. үүнд:
 1. Хүүхдийн оролцоог дэмжих, хүүхдийн дуу хоолойг сонсч /сумын хүүхдийн чуулган, урлаг спортын баяр, өдөрлөг, уулзалт, жилд 2-оос доошгүй удаа хүүхдийн төлөөлөгчдийг сумдын удирдлагууд хүлээн авч уулзалт ярилцлага зох байгуулж санал бодлыг сонсох гэх мэт/ тэдний өмнө тулгамдсан асуудлыг хүүхдийн оролцоотой шийдвэрлэсэн байдал.
 2. Бүтэн, хагас өнчин, эмзэг бүлгийн хүүхэд гэр бүлд чиглэсэн нийгмийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээнд зориулсан хөрөнгө оруулалт, хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөр.
 3. Хүүхдийг хөгжүүлэх чиглэлээр аймгийн хэмжээнд зохион байгуулсан арга хэмжээнд авьяастай хүүхдүүдээ дэмжиж оролцуулсан байдал.
 4. Хүүхэд хөгжих ая тухтай орчин бүрдүүлэхэд чиглэсэн хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөрийн үр дүн.
 5. Насанд хүрээгүй иргэдээс гэмт хэрэгт холбогдоогүй байх
 6. Хүүхдийн дундзохиосон уралдаан тэмцээн, эрүүл мэнд, эрх зүй, амьдрах ухааны сургалт сурталчилгааны ажлын үр дүн.
 7. Сумын 0-18 насны хүүхдийн мэдээллийн сан бүрдүүлж ажилласан байдал
 8. ЕБС, цэцэрлэгт хамрагдалтын хувь
 9. Сургууль завсардсан хүүхдэд үзүүлэх албан бус боловсрол олгох үйлчилгээний үр дүн.
 10. Эрх нь зөрчигдсөн хүүхдийн асуудлаар /Хүүхдийн тэтгэлэг авч чадахгүй байгаа, эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдаагүй, хүчирхийлэл дарамтад буй, хараа хяналт сул, тахир дутуу хүүхэд гэх мэт/ авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн.
 11. Эхийн эндэгдэл гараагүй ба
 12. 1000 хүүхдэд оногдох хүүхдийн өвчлөл
 13. Төрөхийн өмнөх байраар үйлчлүүлсэн малчин эхийн тоо

Б. Аж ахуйн нэгж, байгууллагыг шалгаруулах үзүүлэлт.

1. Байгууллагын ажиллагсдын хүүхдийн нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн.
2. Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын чиглэлээр аймаг, сумын хэмжээнд санаачилга гарган тодорхой хөрөнгө зарцуулсан байдал.
3. Онцгой хүнд нөхцөлд байгаа хүүхдэд сэтгэл санаа, эд хөрөнгийн болон бусад хэлбэрийн тусалцаа үзүүлсэн байдал.
4. Хүүхдийн оролцооны байгууллага, Хүүхдийн төлөө төв, хүүхдийн чиглэлээр үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллага, хамт олонд дэмжлэг тусалцаа үзүүлсэн байдал.

Шалгаруулах журам.

1. Болзол хангасан сум, аж ахуйн нэгж, байгууллагууд болзлын шалгаруулах үзүүлэлт бүрээр дэлгэрэнгүй тайлан, мэдээ, хөрөнгийн хэмжээг тусгасан мэдээллийн хамт жил бүрийн 12-р сарын 20-ны дотор Хүүхдийн төлөө тавд ирүүлнэ.
2. Хүүхдэд ээлтэй сум, байгууллага шалгаруулах комиссыг аймгийн Засаг даргын захирамжаар батлан жил бүрийн 12-р сарын 20-25-ны дотор тус комисс шалгаруулалтыг хийнэ.
3. Шалгарсан байгууллагын шагналыг жил бүрийн шинэ жилийн харшийн сүлд модны наадам дээр гардуулна.

Олгох шагнал:

Жил бүр сум 1. аж ахуйн нэгж байгууллага 3-ыг тус бүр шалгаруулж "Хүүхдэд ээлтэй сум, байгууллага" өргөмжлөл, 50000 төгрөгөөр шагнаж урамшуулна.

Сайдын 2003 оны 455 дугаар
тушаалын 2-р хавсралт

БАГШЛАХ ЭРХИЙН ХОРООНЫ АЖИЛЛАХ ЖУРАМ.

1. Нийтлэг зүйл.
 - 1.1. Багшлах эрхийн хороо нь цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багшид багшлах эрх олгох, хасах ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулна.
 - 1.2. Багшлах эрхийн хороо /цаашид "хороо" гэх /-ны бүрэлдэхүүнийг Боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний шийдвэрээр байгуулна.
 - 1.3. Багшлах эрх авсан багш нарт олгох үнэмлэх, энгэрийн тэмдгийг Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас эрхлэн хэвлүүлнэ.
2. Багшлах эрхийн хорооны эрхлэх чиг үүрэг:
 - 2.1. Багшлах эрхийн хороо нь дараах чиг үүргийг гүйцэтгэнэ.
 - 2.1.1. Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, захирал, эрхлэгч, Боловсрол соёлын газрын мэргэжилтэн, арга зүйчдийн ажил байдлын тодорхойлолт, аймаг нийслэлийн Засаг дарга, Боловсролын газрын санал, дүгнэлтийг хүлээн авч нэгтгэн хорооны хуралд оруулах.
 - 2.1.2. Багшлах эрх олгуулахаар ирүүлсэн материалыг хорооны хурлаар хэлэлцэж, гарсан шийдвэрийг аймаг, нийслэлийн Боловсрол, соёлын газарт мэдэгдэх, үнэмлэх тэмдгийг олгох ажлыг зохион байгуулах.

- 2.1.3. Хороо нь аймаг нийслэлийн дэд хороог мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах.
- 2.1.4. Тухайн жилд багшлах эрх авах багш нарт олгох үнэмлэх, тэмдгийн захиалгыг авах
- 2.1.5. Багш нарт олгосон багшлах эрхийн үнэмлэх, тэмдгийн тооцоо хийх, тайлан гаргах.
- 2.1.6. Багшлах эрхийн үнэмлэхийг сунгах ажлыг зохион байгуулах.
- 2.1.7. Багшлах эрх олгох ажлын явцад хяналт шинжилгээ хийх, үнэлгээ өгөх.
- 2.1.8. Багшлах эрх олгох ажлын зохион байгуулалт, үр дүнгийн талаар Боловсрол, соёл шинжлэх ухааны сайдын зөвлөлийн хуралд хагас жил тутамд тайлагнаж байх
- 2.1.9. Багшлах эрх хасах талаар гарсан иргэний санал, гомдлыг хэлэлцэн шийдвэрлэх.
- 2.2. Аймаг, нийслэлийн Боловсрол, соёлын газар нь багшлах эрхийн дэд хорооны үүргийг орон нутагт гүйцэтгэнэ. Дэд хороо нь багшид багшлах эрх олгох, хасах асуудлыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн санал дүгнэлт гаргуулна.
- 2.3. Хороо нь багшлах эрх олгох асуу хурлаар шийдвэрлэнэ. Хорооны гишүүдийн 70-аас доошгүй хувийн ирцтэй тохиолдолд хурлыг хүчинтэйд тооцно.
- 2.4. Хорооны хурлаас тогтоол гаргаж багшид багшлах эрх олгоно.

**Сэтгүүлийг эрхэлсэн БСГ-ын арга зүйч Д. Цогоо
БСГ-ын хэвлэх цехэд хэвлэв.**

**Хаяг: Булган аймгийн Боловсрол, Соёлын Газар
Шуудангийн хайрцаг - 88. Утас 22274**